

інтегруючу роль, а споживачі можуть виконувати контролюючу роль (the customer as the controlling function and marketing as the integrative function).

На тенденції сучасного розвитку маркетингової концепції найбільший вплив справляють такі аспекти ведення бізнесу:

- загострена конкурентна боротьба, яка викликає труднощі при залученні нових споживачів та необхідності збереження існуючих;

- зниження рівня лояльності споживачів;

- зміна характеру споживання та безпосередньо споживача, який стає більш вимогливим по відношенню до якості та ціни продукції, а також рівня обслуговування;

- зростання та ускладнення ринкової інфраструктури підприємств пов'язане з доведенням продукції до кінцевого споживача. Чим вище рівень спеціалізації окремих підприємств, тим більшу роль відіграє узгодження їх діяльності в системі зв'язків, передбачуваність та стабільність;

- обмежений доступ до ресурсів для окремого підприємства змушує вищу ланку підприємства більше уваги приділяти партнерству та створенню стратегічних альянсів.

Чинники, які передують виникненню нового етапу в розвитку концепції маркетингу, визначають новий образ економічного мислення. За високої швидкості змін глобалізації економіки вирішальним чинником конкурентної боротьби стають адаптаційні якості маркетингу та швидка пристосовуваність до ринкових умов. У ринковій практиці набуває поширення принципово інша модель маркетингової діяльності, яка створює передумови для чергової зміни концепції маркетингу.

Висновки

За результатами проведеного дослідження основних етапів еволюції концепції маркетингу та тенденцій світових еко-

номічних явищ можна зробити висновок, що необхідність дослідження даних питань полягає в можливості використання отриманих результатів при прогнозуванні можливого розвитку підприємництва загалом. Науковцями визначено умовний розподіл основних етапів еволюції маркетингу – як результат на відповідні економічні явища в суспільстві. На думку автора, для можливого прогнозування розвитку теоретичної бази маркетингу та застосуванні її в підприємницькій діяльності необхідно чітко визначити найвпливовіші фактори, які були визначальними при виникненні сучасних концепцій маркетингу, що дасть змогу прискорювати реакцію адаптації підприємств під впливом факторів оточуючого середовища.

Список використаних джерел

1. www.wikipedia.org
2. Багійев Г.Л., Тарасевич В.М., Анн Х. Маркетинг: Учебник для вузов. 3-е изд. / Под общ. ред. Г.Л. Багійева. – СПб.: Питер, 2007. – 736 с.
3. Levitt Th. The Marketing Mode: Pathways to Corporate Growth. – NY., 1969.
4. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. – М.: Бизнес-книга, 1995. – 698 с.
5. www.fimic.ru
6. Третьяк О.А. Новый этап эволюции маркетинговой концепции управления / О.А. Третьяк // Российский экономический журнал. – 1997. – С. 10.
7. Исаева Е.В. Эволюция маркетинговой концепции управления предприятием / Е.В. Исаева // Проблемы современной экономики. – 2009. – №1 (29). – С. 13–15.
8. Бабкин Е.В., Пятакова Н.А. Концепция четырех «Р» в маркетинге: Учебное пособие. – СПб.: СПГУВК, 2001. – 106 с. – С. 5–6.

А.О. СИГАЙОВ,
д.е.н., професор, НТУУ «Київський політехнічний інститут»,
О.О. МІТУС,
аспірант, НДЕІ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України

Економічна активність як один з чинників зайнятості в Україні

Проведено аналіз економіки України з позиції виділення деяких детермінант зайнятості. Емпірично отримана модель, що характеризує співвідношення між динамікою ВВП і зайнятістю. Представлений розрахунок «оукеновського» коефіцієнта.

Ключові слова: зайнятість, споживчі витрати, експорт, ВВП, закон Оукена, моделювання.

Проведен анализ экономики Украины с позиции выделения некоторых детерминант занятости. Эмпирически получена модель, характеризующая соотношение

между динамикой ВВП и занятостью. Представлен расчет «оукеновского» коэффициента.

Ключевые слова: занятость, потребительские расходы, экспорт, ВВП, закон Оукена, моделирование.

The analysis of Ukraine economy from the position of allocation some determinants of employment is carried out. The model describing a ratio between GDP and employment dynamics is empirically received. The calculation of Okun indicator is presented.

Постановка проблеми. Рівень економічної активності, одним з головних показників якого в межах системи національних рахунків є виробництво ВВП, є важливим фактором зайнятості в економічних системах. У цій статті розглянемо вплив на зайнятість рівнів споживання, державних закупівель та інвестицій, зовнішньоекономічних факторів, опосередкованих загальним рівнем виробництва ВВП.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. У кризові періоди зниження рівня виробництва зазвичай викликає в тій чи іншій мірі адекватне зниження рівня зайнятості. Так, на початку Великої депресії в США в 1929–1933 роках ВНП (у порівнянних цінах) зменшився на 29,7%, при цьому кількість зайнятих зменшилася на 18,5%, а рівень безробіття збільшився з 3,2 до 24,9%. Повертаючись до цього найбільш руйнівного в минулому столітті спаду виробництва та зайнятості, що охопив багато розвинених країн на початку 1930-х років, відзначимо, що найбільш популярні серед традиційних пояснень його причин – «кейнсіанське» і «монетаристське». Зараз звернемося до кейнсіанського пояснення криз і безробіття, яке сягає до відомої роботи Дж.М. Кейнса «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей». На противагу класичним авторам та їхнім моделям впливу заробітної плати на зайнятість Дж.М. Кейнс зв'язав рівень виробництва та зайнятості із сукупним попитом. Він, зокрема, писав: «Можливості збільшення кількості зайнятих робочих і службовців неминуче обмежені масштабами сукупного попиту. Сукупний попит може бути породжений лише поточним споживанням» [5, с. 306]. Розмір «сукупного попиту» в точці перетину відповідної кривої та кривої «сукупної пропозиції» він називав «ефективним попитом» [5, с. 241]. Загалом, відповідно до кейнсіанської точки зору рівень зайнятості в значній мірі визначається сукупним попитом, який, у свою чергу, залежить від споживання державного та приватного секторів, у тому числі домогосподарств. Питаннями впливу на зайнятість різних факторів, у тому числі детермінант сукупного попиту, займаються і сучасні вчені, такі як, наприклад, В. Федоренко [4, 8], М. Чумаченко, Ю. Маршавін, О. Чувардинский, М. Денисенко, І. Жабровець, П. Єсипенко, М. Туленков, В. Барішніков, О. Мажуга [4], А. Воронін, В. Вовк [2].

Узагалі запропонована тема є актуальною, оскільки в умовах світової фінансової кризи спад в реальному секторі економіки в значній мірі впливає на стан ринку праці в цілому і зайнятості зокрема. В той же час взаємозв'язок між рівнем ділової активності і зайнятістю в Україні на сьогодні в повній мірі не відбито в наукових публікаціях.

Мета статті полягає у пошуку математичної залежності між рівнем зайнятості (безробіття) і деякими факторами рівня економічної активності в країні. Виходячи з мети виділимо основні завдання статті: визначити теоретичну базу взаємозв'язків; розробити економетричну модель, яка характеризує зайнятість в Україні.

У ході роботи використовувалися методи регресійного аналізу, який проводився із застосуванням статистичного

пакету Minitab for Windows. Даний програмний продукт дозволяє проводити аналіз з використанням таких методів: ковзні середні, експоненціальне згладжування (лінійне, квадратичне, з врахуванням сезонності), проста і множинна регресія, класичне розкладання часового ряду, трендовий аналіз, авторегресійний аналіз тощо.

Виклад основного матеріалу. В Україні до кінця 2008 року рівень виробництва валового внутрішнього продукту (основного індикатора економічної активності) в порівнянних цінах становив 74,1% від рівня 1990 року. Основна частина спаду виробництва припала на 90-ті роки. Спад тривав аж до 2000 року, починаючи з якого, згідно з офіційними даними, відбулося збільшення ВВП (на 5,9% у 2000 році). Незважаючи на світову фінансову кризу, рівень ВВП України в 2008 році також зріс у порівнянні з попереднім роком (на 2,1%). У той же час у промисловості мав місце спад на 3,1% порівняно з 2007 роком, тобто початок загального спаду вже позначився в 2008 році. Крім того, розглядаючи квартальні індекси ВВП за 2008–2009 роки, видно, що щоквартальне зростання в першому–третьому кварталах 2008 року (6,3, 6,2, 6,4% відповідно) змінилося спадом у четвертому кварталі на 8%.

Розглянемо питання, пов'язані з впливом на рівні виробництва і зайнятості з боку попиту та інвестицій в Україні. Згідно з офіційною статистикою, в 2000–2008 роках частка витрат на кінцеве споживання в зростаючому ВВП зросла з 75,2 до 79,2%. У цілому за період частка витрат на кінцеве споживання була досить стабільною (скорочення мало місце лише в 2004 році). Частка домашніх господарств у витратах на кінцеве споживання теж була стабільною (з коливаннями в діапазоні 71,8–76,6%), відповідно частка державних установ в кінцевому споживанні варіювалася в діапазоні від 22,4 до 25,6%. Ці зміни могли б мати певне значення в стаціонарній економіці. Але в умовах кризи більш істотною є та обставина, що абсолютний обсяг витрат на кінцеве споживання, приведений до порівнянних цін за допомогою індекса–дефлятора ВВП, становив у 2008 році 58,9% від ВВП 1990 року (з врахуванням динаміки самого ВВП видно, що частка скоротилася). Багато важливих змін сукупного попиту не уловлюються безпосередньо системою показників СНР. У 90-ті роки роль держави змінилася, і тепер вона є лише одним з покупців. Нам не вдалося виявити у вітчизняній літературі інтегральну оцінку того, у скільки разів реально скоротився в 90-ті роки попит держави на товари та послуги у порівнянні з періодом СРСР, коли держава була одночасно власником, виробником і покупцем майже всього обсягу ВВП. Для досягнення цінової порівнянності подібної оцінки довелося б сконструювати свого роду «споживчий кошик» для державного сектору, виключивши з розгляду багато товарів і послуг, які раніше входили, але в ринковій економіці вже не входять у сферу державних закупівель. Подібна спеціальна робота не входить в число завдань цієї роботи, але ми вважаємо, що за різними групами

товарів і послуг реальне скорочення попиту держави становить до сотень разів. Зазначимо, що попит держави лише в незначній мірі в 90-ті «переключився» на зарубіжні товари, а в багатьох випадках він зменшився в більшій мірі, ніж цього вимагають інтереси суспільства. В макроекономічному контексті дану ситуацію слід було б охарактеризувати як надлишкове (надмірне) скорочення державного попиту та перехід до ситуації хронічного недоспоживання товарів і послуг державним сектором.

Проблема впливу на рівень виробництва і зайнятості з боку попиту приватного сектору в основному та ж сама – він низький. Недостатність приватного попиту складається з ряду компонентів. Попит більшості підприємств обмежений надмірною жорсткістю бюджетних обмежень, накладених на них економічною політикою, що проводиться. Гостра нестача фінансових ресурсів, дорожня кредити для «реального» виробництва й інші причини змушують підприємства скорочувати попит багато нижче потреб, відмовлятися від інвестиційних програм закупівель устаткування тощо.

Якщо говорити про споживчі можливості домогосподарств, то вони визначаються рівнем і розподілом доходів. Офіційно враховані Держкомстатом України реальні наявні грошові доходи в 2007–2008 роках збільшилися на 9,6%, при цьому дане зростання мінімальне за останні п'ять років. Відповідно мінялися платоспроможний попит і витрати населення. Частка покупки товарів і послуг у витратах, яка особливо цікавить нас з точки зору сукупного попиту, в 2008 році була найнижчою за останні п'ять років, що вкрай негативно позначається на сукупному попиті в цілому і зокрема на зайнятості. Зміна доходів домогосподарств зумовлює структуру їхніх витрат, яку проявляють через динаміку товарообігу в країні. Роздрібний товарообіг у порівняльних цінах, що врахований Держкомстатом України та включає оцінки за результатами обстежень речових та продовольчих ринків, у 2000 році становив 35,6% від рівня 1990 року, а до 2008 року більш ніж у 1,5 раза перевищив рівень 1990 року (162,0%). Але криза також не могла не позначитися на роздрібній торгівлі: приріст товарообігу в розмірі 117,3% в 2008 році є найменшим за період 2003–2008 років. Під час розгляду проблеми попиту на внутрішньому ринку в умовах світової фінансової кризи в цілому не можна не бачити загального падіння закупівель. У більшості сфер вітчизняного виробництва товари мають досить прийнятне для внутрішнього ринку співвідношення «ціна / якість», що не дозволяє списувати спад на переключення споживачів. Переключення частини внутрішнього попиту на імпортні товари негативно впливає на рівні виробництва і зайнятості в Україні, але ступінь цього впливу мала в порівнянні з відносним падінням сукупного попиту.

У цілому в Україні багатократне зниження попиту на ринках товарів і послуг з боку держави не компенсувалося зростанням попиту господарських суб'єктів приватного сектору – більшість підприємств приватного сектору також відчувають стагнацію або скорочення попиту. Українська економіка

в специфічних умовах кризи швидше підтвердила кейнсіанську точку зору про згубність скорочення попиту з боку держави, ніж неокласичну тезу про «витіснення» ділової та інвестиційної активності приватного сектору активністю держави. Нагадаємо, що згідно з цією останньою концепцією будь-яке скорочення державних витрат корисно, тому що викликає зростання витрат і інвестицій приватного сектору, що в остаточному підсумку має приводити до зростання виробництва і зайнятості. В Україні в 2008 році спостерігався практично незмінний рівень державних закупівель у порівняльних цінах, а найбільше скорочення сукупного попиту відбулося за рахунок скорочення споживчих витрат некомерційних організацій, що обслуговують домогосподарства (скорочення на 4,5%). У цілому динаміка попиту могла б розцінюватися як позитивна (приріст на 2,1% за рік у порівняльних цінах). Вплив кризи в даному випадку, так само як і з показником ВВП, можна побачити, лише проаналізувавши динаміку витрат протягом 2008 року. Сукупний попит в Україні в четвертому кварталі 2008 року порівняно з третім кварталом скоротився на 8%. При цьому найбільше скорочення витрат мало місце за такими детермінантами: 14,8% – валове накопичення, 14,6% – чистий експорт, 0,8% – індивідуальні споживчі витрати. Така динаміка і «генеруюча» роль держави в ланцюгах неплатежів у багатьох галузях і сферах буквально роздавили приватний сектор, викликавши загальний застій виробництва і скорочення зайнятості. Зміни в сфері попиту послужили суттєвими факторами скорочення виробництва і зайнятості в країні.

Інвестиції пов'язані із зайнятістю безліччю ниток. Найбільш великі блоки взаємозв'язків – це, по-перше, інвестиції як детермінант економічного зростання. По-друге, капітальні вкладення як механізм створення робочих місць. Зощадження інвестиційного характеру в деяких економічних теоріях протиставляються споживанню і державним витратам. В якомусь розумінні ці компоненти витраченого ВВП дійсно витісняють один одного. Багато економістів неокласичного напрямку вважають, що пріоритет має належати інвестиціям, кейнсіанці віддають перевагу споживанню і державним витратам. У цій роботі інвестиції розглядаються як чинник, що впливає на рівні виробництва і зайнятості, чинний паралельно споживанню й іншим компонентам сукупного попиту, в тому числі як інвестиційний попит. Визнаючи актуальність проблеми конкуренції та часткового взаємного витіснення даних чинників, ми залишаємо це питання для інших досліджень. Згідно з даними Держкомстату України інвестиції в основний капітал у фіксованих цінах в 2008 році становили 95,8% від рівня 2007 року (спад на 4,2%). У цілому за 2008 рік спад був найбільшим за період 2000–2008 років. Ситуація в інвестиційній сфері робить понижуючий вплив на рівень зайнятості в цей час і закладає основу майбутніх проблем нестачі виробничих основних фондів і робочих місць у період, коли в економіці знову почнеться реальне зростання сукупного попиту.

У взаємозв'язку з інвестиційною ситуацією може розглядатися вплив на зайнятість фактора науково-технічного прогресу. НТП у сучасній науці розглядається з різних позицій. У низці праць НТП розглядається як суттєвий фактор економічного зростання. Протягом кількох десятиліть у США та інших розвинених країнах жваво дискутувалися питання про можливий негативний вплив НТП на зайнятість. Наводилося багато прикладів того, як на мікрорівні на окремих підприємствах і в галузях відносно здешевлення нових технологій, автоматизація виробництва призводять до заміни і часткового витіснення праці, в тому числі в результаті зростання продуктивності. Разом із тим публікувалися також свідчення того, що НТП на макрорівні постійно ліквідує одні робочі місця і створює інші в не меншій кількості. Цей процес активізує структурні процеси в зайнятості і в деяких випадках збільшує фрикційне безробіття, але все ж швидше розширює, ніж звужує загальну кількість робочих місць в економіці. На сучасному рівні розвитку світової економіки цей процес, очевидно, не небезпечний для зайнятості в цілому. В Україні НТП у цей час пригнічений кризою і може бути включений в число чинників економічного розвитку та зайнятості, що підлягають аналізу, лише в середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Зовнішній попит також негативно позначився на стані економіки. Експорт у четвертому кварталі 2008 року знизився на 10,4%, зберігаючи традиційну сировинну орієнтацію. Скорочення зовнішнього попиту обмежує можливості поживлення загального попиту в перспективі і створює додаткові умови для розширення безробіття. Зовнішньоекономічні зв'язки традиційно розглядаються в економічній науці як фактор рівня виробництва і зайнятості. П. Самуельсон надавав певне значення «експорту безробіття». При цьому він не мав на увазі міждержавну міграцію робочої сили, а вказував, що «спосіб, до якого звертаються країни, щоб експортувати безробіття, заснований на політиці «розорення сусіда», розрахованої на стримування імпорту і заохочення експорту» [7, т. 2, с. 299]. Р. Дорнбуш і С. Фішер, розглядаючи питання подорожчання або знецінення національної валюти, вказували, що поліпшення торгового балансу, викликане знеціненням національної валюти, дозволяє «експортувати безробіття або підвищувати зайнятість у себе в країні за рахунок інших країн» [3, с. 213–214]. Теоретичні положення про вплив на зовнішньоторговий баланс і зайнятість девальвації чи ревальвації вироблялися стосовно до економіки, ціна валюти в якій близька до ПКС, для українського випадку вони потребують коригування. У 1998 році вийшла публікація Т.Н. Васілюк, в якій пропонується розділяти економічну і соціальну ефективність зовнішньої торгівлі і підкреслюється, що структура експорту та імпорту може бути економічно ефективною з точки зору максимізації вигод від різниці внутрішніх і світових цін і в той же час соціально неефективною, якщо внаслідок розбіжностей трудомісткості продукції, що йде на експорт і імпортованої, виникає негативний баланс робочих місць, неефек-

тивно використовується накопичений в країні людський потенціал [1, с. 248–253].

Сальдо зовнішньоторгового балансу України в 2000–2005 роках було позитивним, а починаючи з 2006 року – негативним, причому з постійним зростанням даної величини. В цілому починаючи з 2006 року негативне сальдо зовнішньої торгівлі сприяло скороченню робочих місць в Україні.

Нарешті перейдемо до питань кількісної оцінки впливу рівня виробництва, попиту та інвестицій на зайнятість населення. З метою емпіричної перевірки взаємозв'язків рівня виробництва і зайнятості в сучасному світі ми вибрали 28 країн, по яких були дані про динаміку рівня безробіття та обсяги реального ВВП за 1990–2007 роки, і виконали розрахунки коефіцієнтів кореляції і рівнянь регресії.

Розрахунки коефіцієнта парної кореляції оцінювалися за критерієм Стюдента (T) і рівнем значимості (P) відповідно до процедур, передбачених статистичною програмою Minitab for Windows. Було виявлено наявність сильного негативно-кореляційного взаємозв'язку ($r = -0,577$) між показниками середньорічного зростання рівня безробіття та середньорічним приростом ВВП.

На закінчення аналізу даного інформаційного масиву було розраховано параметри рівняння регресії:

$$UL = 1.14 - 0.0631 Y + 0.00402 Y^2,$$

де UL – середньорічний приріст рівня безробіття, процентних пунктів; Y – середньорічний приріст ВВП, у відсотках.

На рисунку представлено взаємозв'язок показників середньорічного приросту ВВП і середньорічного приросту рівня безробіття по 28 країнах у 1990–2007 роках.

На попередніх етапах розрахунків були випробувані різні форми регресійного рівняння, починаючи з лінійного, але виявилось, що парабола найбільш адекватна відповідному масиву даних. Адекватність моделі оцінювалася за коефіцієнтами детермінації (R^2 , який показує частку варіації результативної ознаки під впливом даних факторних ознак), множинної кореляції (R), критерієм Фішера (F), рівню значимості (P). Незважаючи на порівняно низький коефіцієнт детермінації ($R^2 = 0,412$), величину якого в даному випадку можна інтерпретувати як вказівку на те, що ціла низка не врахованих у формулі чинників суттєво впливає на прирости рівнів безробіття, програма Minitab for Windows оцінила регресійну модель як адекватну експериментальним даними. Підставою для цього послужив весь комплекс критеріїв, у тому числі показник рівня значимості ($P = 0,000$ при необхідному $P < 0,05$).

Одним з найбільш відомих у світовій науці емпіричних спостережень за взаємозв'язками між рівнями виробництва ВВП і безробіттям є «закон Оукена». Згідно з розрахунками А. Оукена на початку 1960-х років у США було потрібно утримувати зростання реального ВВП на рівні 2,7% річних, щоб компенсувати демографічний приріст робочої сили і вивільнення частини зайнятих у результаті зростання продуктивності праці. В цьому випадку безробіття не зросло. При зростанні реального ВВП на $(2,7 + N)\%$ у рік рі-

вень безробіття скорочувався на M процентних пунктів, причому співвідношення $N/M = 2/1$.

Інакше кажучи, на кожні 2 додаткових відсоткових пункти темпів зростання ВВП понад 2,7% припадав 1 відсотковий пункт зниження рівня безробіття. Власне кажучи, це «правило 2:1» найчастіше і називають «законом Оукена». Багато закордонних авторів трактують «закон Оукена» не «від безробіття», а «від економічного зростання». Наприклад, Дж.Д. Сакс і Ф.Б. Ларрі зазначають: «Зв'язок між безробіттям і втратами у випуску задається нині законом Оукена, згідно з яким для США кожен відсотковий пункт приросту циклічного безробіття пов'язаний зі скороченням ВВП на 2,5–3,0%» [6, с. 555]. Останні два автори чітко розмежують безробіття на природне і циклічне. Тому правило Оукена застосовується ними тільки до безробіття, що перевищує «природний рівень». Крім того, відзначимо у Дж.Д. Сакса і Ф.Б. Ларрі ремарку про застосовність даного емпіричного співвідношення «для США».

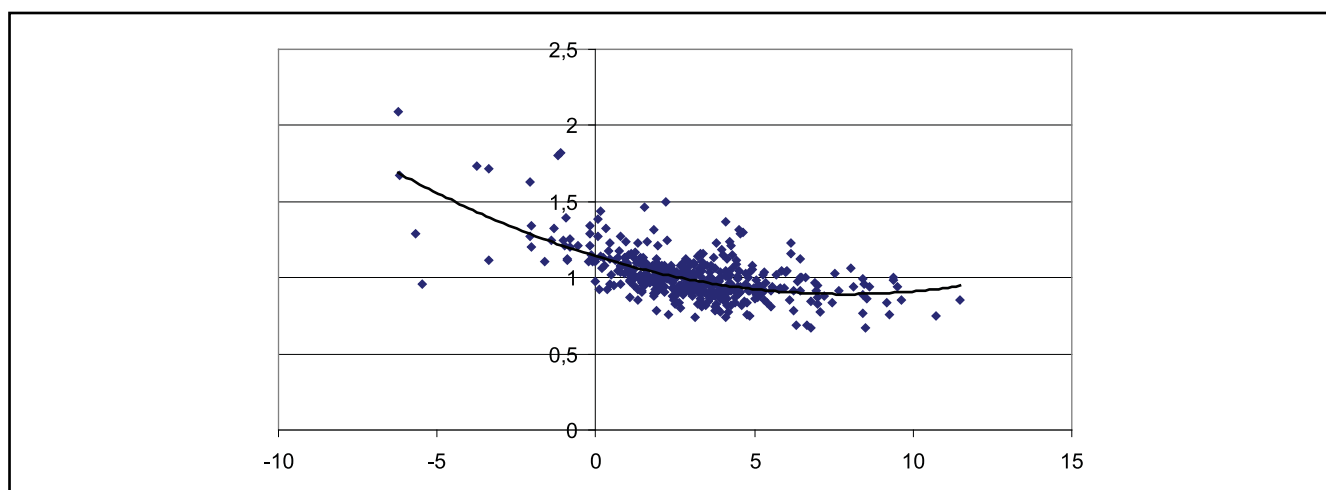
Оскільки у вітчизняній науці були випадки спрощеного використання даної закономірності – «взяти величину співвідношення Оукена, розділити на неї величину спаду вироб-

ництва і отримати, наскільки зросло б безробіття, якби її штучно не утримували» – слід зупинитися на обмеженнях до її застосування. А. Оукен аналізував у своїх роботах конкретну ситуацію в період сталого економічного зростання в США в 1950–1960-ті роки. Тобто його розрахунки належали до ситуацій підйому виробництва. Тому механічне застосування його коефіцієнтів до показників українського ВВП і безробіття в період кризового спаду некоректно.

Наші розрахунки співвідношень динаміки ВВП, кількості зайнятих і безробітних у 2001–2008 роках представлені в таблиці.

Еластичність зменшення середньорічної кількості зайнятих за зменшенням ВВП за вказаний період становила 0,09 (на 1% спаду ВВП припадало 0,09% скорочення зайнятості). Коефіцієнт еластичності в 2001 році мав від'ємне значення (-0,11), потім у 2002 році змінив знак і становив 0,12, після – знизився до 0,04, знову зріс до 0,07 до 2005 року, знову впав до 0,03 в 2006 році, далі зростав і становив 0,15 у 2008 році.

Річний приріст середньорічної кількості безробітних змінювався в межах від мінус 16,0% в 2005 році до 0,5 у 2008 ро-

Взаємозв'язок показників середньорічного приросту ВВП (%) і середньорічного приросту рівня безробіття (процентних пунктів) по 28 країнах у 1990–2007 роках

Співвідношення показників динаміки ВВП, кількості зайнятих, безробітних, рівня безробіття в Україні в 2001–2008 роках

	Динаміка показника (у відсотках до попереднього року)								2008 до 2001
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
ВВП	109,2	105,2	109,6	112,1	102,7	107,3	107,9	102,1	156,9
Середньорічна кількість у віці 15–70 років									
зайнятих	99,0	100,6	100,4	100,7	101,9	100,2	100,8	100,3	105,0
безробітних	92,4	87,2	93,8	95,0	84,0	94,6	93,6	100,5	58,0
Середній приріст за рік									
ВВП	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,1	56,9
Середньорічна кількість у віці 15–70 років									
зайнятих	-1,0	0,6	0,4	0,7	1,9	0,2	0,8	0,3	5,0
безробітних	-7,6	-12,8	-6,2	-5,0	-16,0	-5,4	-6,4	0,5	-42,0
Еластичність кількості зайнятих за ВВП	-0,11	0,12	0,04	0,05	0,70	0,03	0,11	0,15	0,09
Еластичність кількості безробітних за ВВП	-0,82	-2,46	-0,65	-0,42	-5,94	-0,73	-0,81	0,25	-0,74
Рівень безробіття (за методологією МОП)	10,95	9,63	9,06	8,59	7,18	6,81	6,35	6,36	X
Приріст рівня безробіття за період	-0,69	-1,32	-0,57	-0,47	-1,40	-0,37	-0,46	0,01	-4,58
Співвідношення зниження ВВП і приросту рівня безробіття	-13,42	-3,95	-16,78	-25,80	-1,92	-19,50	-17,18	172,24	-12,41

ці. При цьому еластичність зростання безробіття за динамікою ВВП в 2001–2008 роках коливалася в діапазоні від мінус 5,94 до мінус 0,42, а в 2008 році змінила знак і становила 0,25. У цілому за період вона становила –0,74 (0,74% приросту кількості безробітних на 1% спаду ВВП). Останній з розрахованих показників можна умовно віднести до «оукеновському» типу. Взагалі за період для приросту рівня безробіття на 1 процентний пункт «потрібно» падіння ВВП на 12,41% (коефіцієнт –12,41). Таким чином, більшість співвідношень змінюються від року до року випадковим чином, тому про виведення нових або підтвердження раніше відомих закономірностей на цьому матеріалі говорити передчасно.

Висновки

У результаті проведеного дослідження узагальнені дані щодо взаємозв'язків між детермінантами сукупного попиту і зайнятості в Україні на основі фактичної інформації, по 28 країнах світу побудована модель, що дозволяє оцінити спрямованість взаємодії «рівень ВВП – рівень безробіття». Крім того, на основі статистичної інформації щодо стану економіки України за 2000–2008 роки були розраховані коефіцієнти Оукена, які продемонстрували неоднозначну динаміку, що дозволило підтвердити тезу про незастосовність у незмінному вигляді так званого закону Оукена.

Піднята проблема вимагає подальшого вирішення шляхом уточнення отриманих співвідношень, виділення

детальних чинників і побудови системи математичних моделей, що відображають сукупний вплив детермінант ринку праці.

Список використаних джерел

1. Василюк Т. Влияние внешней торговли на национальный рынок труда России // Российские реформы: социальные аспекты / Науч. ред. Э.Б. Гилянская, С.Н. Смирнов. – М.: ВШЭ. 1998.
2. Воронін А. Сучасний погляд на кейнсіанську модель економічного циклу / А. Воронін, В. Вовк // Економіка України. – 2009. – №3. – С. 58–64.
3. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика. – М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М. 1997.
4. Інвестування. Зайнятість. Освіта: Моногр. / В.Г. Федоренко, М.Г. Чумаченко, Ю.М. Маршавін, О.Г. Чувардинський, М.П. Денисенко, І.В. Жабровець, П.Є. Єсипенко, М.В. Туленков, В.М. Барішніков, О.В. Мажуга; Всеукр. Союз сприяння інтегр. і інвестицій в економіку України, Акад. екон. наук України, Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – К.: Наук. світ, 2002. – 517 с.
5. Кейнс Дж.М. Избранные произведения. – М.: Экономика. 1993. – С. 306.
6. Сакс Дж.Д., Ларрен Б. Ф. Макроэкономика. Глобальный подход. – М.: Дело. 1996.
7. Самуэльсон П. Экономика. В 2 т. – М.: Алгон. 1992.
8. Федоренко В. Инвестиции и экономика Украины / В. Федоренко // Экономика Украины. – 2007. – №5. – С. 12–16.

О.І. СИНІЦЬКА,
к.е.н., докторант, Хмельницький національний університет

Елементи системи корпоративної культури та їхній взаємозв'язок

У статті розглядаються питання взаємозв'язку елементів корпоративної культури та їхнього впливу на формування та систему впровадження і сталості культури в соціально-трудових відносинах.

Ключові слова: корпоративна культура, організаційна культура, елементи корпоративної культури, впровадження корпоративної культури, соціально-трудові відносини.

В статье рассматриваются вопросы взаимосвязи элементов корпоративной культуры и их влияния на разработку и внедрение системы и сохранение культуры в социальных и трудовых отношениях.

Ключевые слова: корпоративная культура, организационная культура, элементы корпоративной культуры, социально-трудовые отношения.

This article discusses the relationship of elements of corporate culture and its influence on the formulation and

implementation of system and preservation of culture in social and labour relations.

Keywords: corporate culture, organizational culture, structure of the corporate culture, social relations.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку економічних відносин у світі вимагає все активнішого пошуку та використання найрізноманітніших факторів підвищення ефективності та конкурентоспроможності об'єктів цих відносин. Одним з таких факторів з кінця 60-х років минулого століття стає культура, що наразі завойовує домінуюче становище в людській діяльності у всіх сферах життя суспільства, знаходячи самодостатнє значення. Вона є необхідною передумовою соціальних зв'язків, комунікативно-інформаційного спілкування, гармонізації інтересів основних сил суспільства, організацій і їх громадськості. Коли головною потребою стає досягнення співпраці і корпоративного консенсусу, саме культура виступає їхнім чинником.